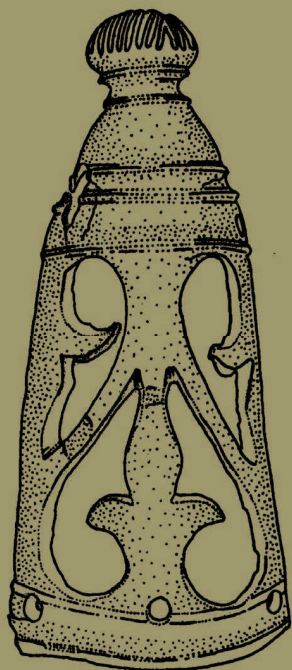

ANNALES ZBORNÍK
MUSEI SLOVENSKÉHO
NATIONALIS NÁRODNÉHO
SLOVACI MÚZEA

ARCHEOLÓGIA 26
ROČNÍK CX – 2016

ANNALES ZBORNÍK
MUSEI SLOVENSKEHO
NATIONALIS NÁRODNÉHO
SLOVACI MÚZEA

ARCHEOLÓGIA 26
ROČNÍK CX – 2016

Bratislava 2016

ANNALES MUSEI NATIONALIS SLOVACI
ZBORNÍK SLOVENSKÉHO NÁRODNÉHO MÚZEA

CX – 2016
ARCHEOLÓGIA
26

Redakčná rada/Editorial Board

PhDr. Juraj Bartík, PhD. (predseda), doc. PhDr. Gertrúda Březinová, CSc., Mgr. Radoslav Čambal,
PhDr. Beata Egyházy-Jurovská, PhDr. Zdeněk Farkaš, PhD., doc. PhDr. Matej Ruttkay, CSc.,
Prof. PhDr. Stanislav Stuchlík, CSc., PhDr. Vladimír Turčan

Zostavovateľ/Edited by
PhDr. Vladimír Turčan

Preklad do nemeckého a anglického jazyka/translation into English and German languages: REELS, s. r. o., Stephanie
Staffen a autori

Publikácia je recenzovaná/publication is reviewed

Grafická úprava/Graphic design
Matúš lányi

Tlač/Print:

Vydalo/Published by: Slovenské národné múzeum-Archeologické múzeum, Bratislava 2016

Náklad/Numbers of the copies: 350 kusov

© Slovenské národné múzeum-Archeologické múzeum/Slovak National Museum-Archaeological Museum 2016

ISBN 978-80-8060-390-8
ISSN 1336-6637

ZBORNÍK SLOVENSKÉHO NÁRODNÉHO MÚZEA CX– 2016 ARCHEOLÓGIA 26

PhDr. Etela Studeníková, CSc., dlhoročná vedecká pracovníčka
SNM-Archeologického múzea a vysokoškolská pedagogička, zakladateľka ročenky Archeológia, sa v tomto roku dožíva okrúhleho životného jubilea. Kolegovia a priatelia želajú jubilantke do ďalších rokov veľa zdravia, spokojnosti a úspechov.

PhDr. Etela Studeníková, CSc., langjährige wissenschaftliche Mitarbeiterin
des SNM-Archäologischen Museums und Hochschulpädagogin, die Gründerin des Jahrbuchs Archeológia, erreicht in diesem Jahr ein rundes Lebensjubiläum. Kollegen und Freunde wünschen der Jubilarin für die nächsten Jahre viel Gesundheit, Zufriedenheit und Erfolg.

OBSAH – CONTENTS – INHALT

- 7 KATARÍNA GAJARSKÁ: Neolitický dom na sídlisku kultúry s lineárnou keramikou v Blatnom
17 The Neolithic house on settlement of the Linear Pottery Culture in Blatné
- 19 ZOJA BENKOVSKY-PIVOVAROVÁ: K terminológii počiatku strednej doby bronzovej na južnom Slovensku vo svetle nálezov z hrobu 3/62 maďarovskej kultúry z Nových Zámok
25 Zur Terminologie der beginnenden mittleren Bronzezeit in der Südslowakei im Lichte der Funde aus dem Grab 3/62 von Nové Zámky
- 27 PAVOL JELÍNEK: Objekty s dvojicami ľudských skeletov na sídliskách staršej a strednej doby bronzovej na Slovensku
35 Objekte mit menschlichen Skelettpaaren in Siedlungen der älteren und mittleren Bronzezeit in der Slowakei
- 37 GABRIEL NEVIZÁNSKY – PÉTER PROHÁSZKA: Bronzový depot zo Šarišských Lužianok z roku 1876
46 Der Bronzehort aus Šarišské Lužianky aus Jahr 1876
- 49 MILAN HORŇÁK: Sídliskový areál lužickej kultúry a zo stredoveku v Púchove-Horných Kočkovciach
57 Settlement site of Lusatian Culture and from the Middle Ages in Púchov-Horné Kočkovce
- 59 LUCIA BENEDIKOVÁ: Nálezy z Vršatského Podhradia v kontexte osídlenia stredného Považia v neskorkej dobe bronzovej a v dobe halštatskej
70 Die Funde aus Vršatské Podhradie im Kontext der Besiedlung des mittleren Waagtals in der Spätbronze- und Hallstattzeit
- 73 PETR KOS: Pohřebiště ze Slavkova a jeho přínos k poznání vývoje halštatské kultury ve středním Politaví (K možnosti zpřesnění datace hrobů ždanické skupiny horákovské kultury)
101 Das Gräberfeld aus Slavkov und sein Beitrag zur Kenntniss der Entwicklung der Hallstatt-kultur im mittleren Flussgebiet von Litava (zur Möglichkeit der Präzisierung der Datierung von Gräbern der Ždanice-Gruppe der Horákov-Kultur)
- 103 KATARÍNA HARMADYOVÁ: Dvojslučková oblúkovitá spona z Bratislavy-Devína
107 Bogenförmige Zweischleifenfibel aus Bratislava-Devín
- 109 RADOSLAV ČAMBAL: Včasnotaténske spony z Horných Orešian – Slepého vrchu v zbierkach SNM-Archeologického múzea v Bratislave
116 Frühlatènezeitliche Fibeln aus Horné Orešany – Slepý vrch in den Sammlungen des SNM-Archäologischen Museums in Bratislava
- 119 IGOR BAZOVSKÝ: Súčasti astragálových opaskov z juhozápadného Slovenska
123 Bestandteile der Astragalgürtel aus der Südwestslowakei
- 125 RADOSLAV ČAMBAL: Spätlatènezeitliche Jochendbeschläge aus dem Gebiet von Bratislava
131 Neskorolaténske nákončia jariem konského záprahu z priestoru Bratislavy
- 133 VLADIMÍR KRUPA – MIROSLAVA DAŇOVÁ – JÁN ŠTUBŇA – EUDMILA ILLÁŠOVÁ – JÁN TIRPÁK: Prsteň z bohatého hrobu I z Krakovian-Stráží (štyľová a gemologická analýza)
140 Ring from the abundant grave I in Krakovany-Stráže
- 143 DARINA BIALEKOVÁ: Predmety a polovýrobky z kosti a parohu z pobedimského hradiska
150 Gegenstände und Halbfabrikate aus Bein und Geweih vom Burgwall Pobedim

- 151 SAMUEL ŠPANIHEL: Nálezy keramiky z pevnosti v Čiernom – Valoch
 161 Keramikfunde aus der Festung in Čierne – Valy
- 163 MÁRIO BIELICH: Stredoveké osídlenie v Rumanovej
 171 Mittelalterliche Besiedlung in Rumanová
- 173 LUCIA PILKOVÁ – PETRA ŠIMONČIČOVÁ KOÓŠOVÁ: Militária, ostrohy a kónský postroj
 z Čeboviec – Zeleného hradu (okr. Veľký Krtíš)
 181 Militaria, Sporen und Pferdegeschirr vom Čebovce – Zelený hrad (bez. Veľký Krtíš)
- 183 PETER NAGY – EVA ĎURKOVIČOVÁ: Výsledky archeologického výskumu Kalvínskeho kostola
 v Šamoríne
 192 Ergebnisse archäologischer Grabung der Calvinischen Kirche in Šamorín
- KOLOKVIUM
- 193 Štrnásty ročník kolokvií k otázkam rímsko-germánskej archeológie
 194 Vierzehnte Jahrgang der Kolloquien zu den Fragen der römische-germanischer Archäologie
- 195 JAROSLAVA RUTTKAYOVÁ: Miniaturne nádoby z pohrebiska vo Veľkom Cetíne
 200 Miniaturgefäße vom Gräberfeld in Veľký Cetín
- 201 JAROSLAVA SCHMIDTOVÁ: Miniaturna nádobka z doby rímskej z Bratislavy-Čunova
 206 Miniature container from the Roman period from Bratislava-Čunovo
- 207 TOMÁŠ ZEMAN: Miniaturní keramické nádoby z doby římské z jihovýchodní Moravy
 211 Miniaturgefäße aus der römischen Kaiserzeit von südöstlichen Mähren
- 213 ĽLEV ZACHAR – VLADIMÍR TURČAN: Miniaturna keramika zo sídliskových objektov v Šaštíne-Stráži
 a v Trnave
 219 Miniaturkeramik aus Siedlungsobjekten aus Šaštín-Stráže und aus Trnava
- 221 RADKA KNÁPEK – ONDREJ ŠEDO: Misky s omfalem v životě barbarských společností doby římské
 277 Bowls with an omphalos in the life of Barbarian tribes in the Roman period
- RECENZIE
- 281 Vladimír Krupa – Marián Klčo: Bohaté hroby z doby rímskej z Krakovian-Stráži (*Vladimír Turčan*)
- 283 Skratky časopisov a periodík – Abkürzungen von Zeitschriften und Periodika

ŠTRNÁSTY ROČNÍK KOLOKVIÍ K OTÁZKAM RÍMSKO-GERMÁNSKEJ ARCHEOLÓGIE

VLADIMÍR TURČAN

Náplňou štrnásteho ročníka, uskutočneného dňa 16. 12. 2015 v priestoroch SNM-Archeologického múzea v Bratislave, bola téma „Miniaturne nádoby v dobe rímskej“. Patria sem v podstate dve skupiny nádob – miniaturne, ktoré tvormi a profiláciou zodpovedajú svojim väčším, štandardne sa vyskytujúcim analógiám a formy, vyrobené intencionálne v príslušných rozmeroch. Tento okruh keramiky nepatrí síce k nálezom s vysokou frekvenciou, nie je však ani úplne výnimočný. Vyskytujú sa v hrobách ale aj vo výplní sídliskových objektov. Ich interpretácia je preto rôzna: detské hračky, detské výrobky, nádoby na pitie, kozmetické nádoby, lakrimália, symbolické artefakty. Formulovať základnú, resp. aspoň rámcovú definíciu pre tieto skupiny keramickej produkcie nie je preto možné. Otázkou je teda nielen ich funkcia, ale aj identifikácia výrobcov a používateľov. Aj prezentácia týchto artefaktov a následná diskusia ukázala, že je takisto obťažné hľadať chronologické alebo geografické javy v ich rozšírení. Ako v diskusii upozornila Prof. M. Novotná, ide vlastne o dva typy keramiky: miniaturne nádoby (t. j. zmenšené verzie štandardnej a v praxi používanej keramiky) a malé tvary, ktorých rozmery vyplývajú z určenej funkcie (napr. tégliky). Dôležité – avšak v rámci sledovanej problematiky asi najťažšie – je hľadanie konkrétneho prostredia, v ktorom boli používané, to je zjednodušene povedané sakrálna alebo praktická sféra. Archeologizáciou sú však tieto kontexty do veľkej miery zahmlené.

Obr. 1. Zdesenie nad novými informáciami. Zľava Chr. Gugl, K. Elschek, L. Pilková, M. Budaj, F. J. Kašpárek.

Abb. 1. Über die neuen Informationen ins Schrecken versetzt. Von links Chr. Gugl, K. Elschek, L. Pilková, M. Budaj, F. J. Kašpárek.

VIERZEHNTE JAHRGANG DER KOLLOQUIEN ZU DEN FRAGEN DER RÖMISCHE-GERMANISCHER ARCHÄOLOGIE

Der Inhalt des vierzehnten Jahrgangs der Kolloquien, die am 16. 12. 2015 in den Räumlichkeiten des SNM-Archäologischen Museums in Bratislava stattfand, war das Thema „Miniaturgefäße während der römischen Kaiserzeit“. Es gehören hierher an sich zwei Gefäßgruppen – Miniaturgefäße die durch ihre Form und Profilierung größeren standardmäßig vorkommenden Analogien entsprechen, und Formen die intentional in entsprechenden Maßen hergestellt wurden. Dieser Keramikkreis gehört zwar nicht zu Funden mit hoher Intensität, ist aber auch nicht ganz außergewöhnlich. Miniaturgefäße kommen in Gräbern aber auch in Verfüllungen der Siedlungsobjekte vor. Ihre Interpretation ist daher verschieden: Kinderspielzeuge, Kindererzeugnisse, Trinkgefäße, kosmetische Gefäße, Lakrimalien, symbolische Artefakte. Die elementare, bzw. wenigstens rahmenhafte Definition dieser Keramikproduktionsgruppe ist daher nicht möglich. Die Frage ist daher nicht nur ihre Funktion, aber auch die Identifizierung ihrer Hersteller und Benützer. Auch die Präsentation dieser Artefakte und die nachfolgende Diskussion zeigten, dass die chronologischen oder geographischen Erscheinungen in ihrer Verbreitung ebenso schwer zu finden sind. Wie in der Diskussion Prof. M. Novotná aufmerksam gemacht hatte, handelt es sich eigentlich um zwei Keramiktypen: Miniaturgefäße (das heißt verkleinerte Versionen standardmäßiger und in der Praxis verwendeter Keramikgefäße) und Kleinformen, deren Maße aus bestimmter Funktion hervorgehen (z. B. Tiegel). Wichtig – aber im Rahmen der verfolgten Problematik wahrscheinlich am schwersten – ist die Suche vom konkreten Milieu, in dem sie verwendet wurden, das ist vereinfacht gesagt die sakrale oder praktische Sphäre. Durch die Archäologiesierung sind aber diese Kontexte im großen Maße verschwommen.

Obr. 2. Diskusia počas prezentácie materiálu. Zľava P. Ratimorská, J. Schmidtová, T. Kolon, A. Námerová, J. Bartík, J. Rajtár, E. Krekovič, I. Bazovský, B. Stoklas.

Abb. 2. Diskussion während der Präsentation des Fundmaterials. Von links P. Ratimorská, J. Schmidtová, T. Kolon, A. Námerová, J. Bartík, J. Rajtár, E. Krekovič, I. Bazovský, B. Stoklas.